

Expectatives incomplertes a la "Cimera de les solucions"

Mercè Díez

- *A l'hora de fer balanç sobre la Cimera Mundial de la Societat de la Informació, potser el més remarcable es trobi en el terreny dels procediments, més que no pas dels resultats. És a dir, en la incorporació de mecanismes de debat i seguiment multisectorials - amb la presència de representants de la societat civil, d'interlocutors governamentals i del món empresarial- per tal de pensar els futurs desenvolupaments de la societat de la informació. Precisament, la multisectorialitat serà una de les característiques de l'Internet Governance Forum, un nou instrument internacional per debatre sobre el govern d'internet impulsat a la Cimera.*

Paraules clau

Societat de la informació, tecnologies de la informació i la comunicació, govern d'internet, desenvolupament

Per al secretari general de les Nacions Unides, Kofi Annan, la segona fase de la Cimera mundial sobre la societat de la informació¹ havia de ser la "Cimera de les solucions". El balanç de la trobada que va tenir lloc entre el 16 i el 18 de novembre de 2005 a Tunis² no permet assegurar, però, que hagi estat així. No es pot negar la contribució de la Cimera —malgrat la modesta cobertura mediàtica— en la presa de consciència pública sobre certes qüestions clau en la incorporació de les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC). Però poques solucions concretes es desprenen dels dos documents oficials adoptats a la Cimera: l'anomenat Compromís de Tunis i el Programa d'accions per a la societat de la informació. Amb tot, sí es van produir acords que aporten novetats pel que fa al govern d'internet, un dels temes que *a priori* suscitava més interès, juntament amb el dels mecanismes financers per reduir la bretxa digital.

El Compromís de Tunis és, bàsicament, una declaració d'intencions i, com a tal, no concreta acords ni mecanismes. En aquest document es vincula la societat de la informació amb la Declaració Universal dels Drets Humans i els Objectius de desenvolupament del mil·lenni de l'ONU. Així mateix, expressa un compromís genèric per reduir la bretxa digital, per facilitar un accés equitatiu de tots els països a les noves tecnologies i per prestar una atenció especial a les necessitats peculiars dels grups marginats i vulnerables de la societat.

Pel que fa al Programa d'accions, el més significatiu va ser l'acord per crear l'Internet Governance Forum (IGF), un instrument internacional i multilateral, vinculat a l'estructura de Nacions Unides, per debatre sobre les qüestions relatives al govern d'internet, tenint en compte les dimensions tècnica, política, social i econòmica.

Mercè Díez

*Coordinadora de la Càtedra Unesco de Comunicació
Institut de la Comunicació de la Universitat Autònoma de
Barcelona (InCom-UAB)*

Un fòrum de debat sobre internet

L'IGF serà una instància sense capacitat decisòria, on participaran els governs de les diferents regions del món, les organitzacions intergovernamentals, la societat civil i les empreses privades. La seva missió serà facilitar el diàleg entre les instàncies responsables dels diferents aspectes del govern d'internet i identificar temes emergents que no entrin dins de les competències d'aquestes instàncies.

L'IGF iniciarà els seus treballs la tardor d'aquest any 2006 amb una reunió a la ciutat d'Atenes. Entre les qüestions que cal concretar hi ha qui i com participa en aquest organisme, quina serà l'agenda de debat o quina serà la relació amb altres organismes preexistents, com ara l'ICANN (Internet Corporation for Assigned Names and Numbers) o la UIT (Unió Internacional de Telecomunicacions)³.

Amb anterioritat, però, s'haurà dut a terme tot un treball previ de contactes entre els diversos actors involucrats en l'IGF per tal d'establir els criteris bàsics que hauran de regir la seva estructura, funcionament i objectius. La primera d'aquestes trobades va tenir lloc a Ginebra entre el 16 i el 17 de febrer de 2006 i va aplegar prop de 300 representants dels diferents sectors per debatre sobre quin hauria de ser el caràcter de l'IGF i l'agenda de temes prioritaris de discussió. Pel que fa a aquesta darrera qüestió, es van plantejar temes com ara el cibercrim, l'*spam* o el paper d'internet en la promoció del desenvolupament —tema que, al seu torn, obre interrogants sobre qüestions com ara els costos d'interconnexió, l'accés a internet i les condicions d'adquisició de programari per part dels usuaris dels països en desenvolupament⁴.

La creació de l'IGF no implica la desaparició de l'ICANN (Internet Corporation for Assigned Names and Numbers), l'empresa responsable de la gestió dels noms i números IP dels dominis d'internet, tasca que realitza sota la supervisió del Departament de Comerç del govern nord-americà. Malgrat la incertesa sobre quina serà la capacitat real de l'IGF d'influir en el govern d'internet, es generalitza l'opinió que es tracta d'un acord satisfactori que pot impulsar un procés de més obertura i participació en els processos d'elaboració de polítiques sobre tecnologies de la informació i la comunicació.

Finançament per al desenvolupament

Pel que fa al segon dels temes principals de la cimera, el del finançament per reduir l'anomenada *bretxa digital*, els resultats palpables han estat escassos. A la cimera es van concretar una sèrie d'acords sobre els principis que han de guiar aquest finançament (no ha de ser únicament privat, no s'ha d'orientar únicament a les infraestructures sinó també a àrees com la formació o la creació de continguts locals, etc.). Amb tot, no es va incloure cap mecanisme per nodrir el Fons de Solidaritat Digital (FSD)⁵, a banda de la voluntarietat dels possibles donants. Entre els països que ja han anunciat les seves aportacions al fons hi ha clamoroses inhibicions d'algunes de les economies més dinàmiques del planeta.

L'FSD és una iniciativa que va sorgir a la primera fase de la cimera a proposta del president del Senegal. El comitè que va impulsar-ne la creació era integrat per autoritats locals (els alcaldes de Ginebra i Lió) i regionals (la presidenta de la província de Torí). A aquest nucli inicial, s'hi van afegir representants d'estats i d'organismes internacionals, fins a aglutinar una vintena de membres fundadors. L'FSD, creat el març de 2005, s'integra a la Fundació Fons de Solidaritat Digital, amb seu a Ginebra. Els membres del consell de la Fundació s'elegeixen per un període de tres anys i procedeixen, a parts iguals, de tres grups d'origen: governs dels estats, sector privat i societat civil (on s'integren els representants dels governs locals).

El finançament a l'FSD pot provenir de contribucions voluntàries de ciutadans, d'institucions públiques, del sector privat i de la societat civil. Les modalitats de recollida d'aportacions i els criteris de finançament de les activitats de l'FSD queden recollits a la Carta de Solidaritat Digital. A través del Fons, s'ha proposat un nou mecanisme de finançament per al desenvolupament anomenat Principi de Ginebra, que proposa que cada a contracte de TIC d'una empresa privada amb l'Administració pública es destini un 1% a l'FSD⁶.

En línies generals, el fons no s'orienta al finançament de grans infraestructures, sinó a projectes comunitaris.

En altres qüestions, com el programari lliure, la posició consensuada a la Cimera va ser, més que neutral, inconcreta. En el punt 29 del Compromís de Tunis s'afirma "la necessitat de fomentar i promoure el desenvolupament col·laboratiu, les plataformes interoperatives i el *software* de

codi obert i lliure”, i alhora es reconeix “la importància del programari propietari en els mercats dels països”.

L'organisme responsable de fer el seguiment dels mecanismes d'implementació i seguiment dels acords presos a la segona fase de la CMSI no serà la Unió Internacional de Tele-comunicacions, organitzadora de la CMSI, sinó l'ECOSOC (Consell Econòmic i Social de l'ONU), concretament des de la Comissió de Ciència i Tecnologia per al Desenvolupament.

Participació multisectorial

Un aspecte significatiu és que la participació en aquests processos de seguiment tindrà caràcter multisectorial, és a dir, hi prendran part tant els governs com el sector privat i la societat civil. Aquests tres sectors van ser representats a la segona fase de la Cimera per 174 països, dos centenars de firmes comercials i més de 600 ONG i entitats de la societat civil, a banda de 92 organitzacions internacionals i més de 600 mitjans de comunicació. En total, la convocatòria va aplegar més de 19.000 participants.

En un balanç de la primera fase de la CMSI, Martín Becerra (2005:129-133) considerava que el paper de la societat civil mundial havia estat poc influent, tot remarcant que el procés decisor era bàsicament intergovernamental (únicament les delegacions estatals tenien dret a vot)⁷. Després de la celebració de la segona fase de la Cimera, la societat civil va elaborar una declaració en què valoraven el procés i els resultats, tot i expressar el seu convenciment que s'hauria pogut aconseguir molt més. En aquest document es considera que les qüestions centrades en la persona —drets humans, llibertat d'expressió, etc.— van rebre una atenció insuficient. Amb tot, la societat civil valora positivament altres qüestions, com ara que tant el Compromís de Tunis com el Programa d'acció reflecteixin la importància de les polítiques públiques en el finançament de les TIC per al desenvolupament, en comptes de confiar únicament en els mecanismes de mercat.

Així doncs, un cop clausurada la fase de Tunis, i a l'hora de fer balanç del conjunt dels treballs de la CMSI, potser l'aportació més significativa no es troba en el terreny dels resultats, sinó dels procediments; és a dir, en la incorporació de mecanismes de debat i seguiment multisectorials — amb la presència de representants de la societat civil al costat d'interlocutors governamentals i corporatius— a

l'hora de pensar els futurs desenvolupaments de la societat de la informació.

Notes

- 1 Podeu consultar la pàgina web oficial de la Cimera a l'adreça <http://www.itu.int/wsis/>.
- 2 A la sessió de clausura, el país amfitrió va rebre nombroses mostres de reconeixement per l'esforç organitzatiu realitzat. Amb tot, aquesta segona fase de la CMSI va estar marcada per les crítiques a la manca de llibertat d'expressió del país designat com a seu. La presència ostentosa de forces policials i l'omnipresència de la imatge del president Zine El Abidine Ben Ali acompanyaven indefectiblement les comitives dels delegats internacionals en els seus desplaçaments. Per la seva banda, a la premsa tunisiana contrastava la profusió de titulars i fotografies en què glossaven les múltiples activitats desenvolupades pel president —sol o acompanyat per la primera dama— amb la referència nul·la a la vaga de fam que mantenien a Ginebra diversos membres de l'oposició tunisiana per cridar l'atenció internacional sobre la situació del seu país.
- 3 Per a informació sobre el procés de constitució de l'IGF podeu consultar <http://www.intgovforum.org>.
- 4 «Le Forum sur la gouvernance d'Internet abordera un large éventail de sujets, déclare un représentant des Nations Unies», 21-02-2006, a http://portal.unesco.org/ci/fr/ev.php-URL_ID=21382&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html
- 5 Per a informació sobre l'FSD podeu consultar: <http://www.dsf-fsn.org/>
- 6 La Cimera Mundial de Ciutats i Autoritats Locals que va tenir lloc a Bilbao el novembre de 2005, poc abans de la CMSI, va elaborar una declaració en què s'explicitava el suport a l'FSD i al Principi de Ginebra.

- 7 Cal recordar que la primera fase de la CMSI es va cloure amb dues declaracions de principis: una d'oficial i una altra d'alternativa, redactada pels representants de la societat civil.

Bibliografia

BECERRA, M. *“Las políticas de infocomunicación ante la Cumbre Mundial de la Sociedad de la Información (CMSI)”*. A: *Quaderns del CAC*, gener-abril 2005, núm. 21, p. 125-139.

Declaración política de la II Cumbre Mundial de Ciudades y Autoridades Locales sobre la sociedad de la Información. Bilbao, 11-11-2005. Document en línia a:
<http://www.it4all-bilbao.org/declaracion>

“Compromiso de Túnez”. Document WSIS-05/TUNIS/DOC/7-S, 15-11-2005, en línia a:
<http://www.itu.int/wsis/docs2/tunis/off/7-es.html>

Declaración de la Sociedad Civil sobre la Cumbre Mundial de la Sociedad de la Información. “Mucho más se pudo haber logrado”. Document WSIS-II/PC-3/CONTR/13-S, 23-12-2005, en línia a:
<http://www.itu.int/wsis/documents/listing-all-es-s|2.asp>

“Programa de acciones de Túnez para la sociedad de la información”. Document WSIS-II/DOC/6(Rev.1)-S, 25-11-2005, en línia a:
<http://www.itu.int/wsis/docs2/tunis/off/6rev1-es.html>